

Эски сурат

Белгисиз жигит

Кыралыбызга немис-фашистке чалканды, мингге бла таулу жаша. Ата журтларын жаудан кыруулап, кызауатка кеткен эдиле. Жанларын-кыяларын алмай, душман аскерлерине бла сермеше, аяны кёбюсю уруш аупакылаа кылдыла.

Гитлерчилени куркаларына дери кзуупу, уу жылыны жеринде ууатып, хордам бла азылары кыйтып жаша да аз тойлоп эдиле. Бу сурат да ага шактады. Ол 1945 жылда 15-

чи февральда Германияда алынганды.

Суратны уа былтыр Алматага баргын тиширула Байданы Ибрахими кызы Лязаны койгондон алып келген эдиле. Аны аяны Уркуяп Гюлюяны кызылары эди. Суратдагы жаш да ол тукумданд болуп деп, ишкени барды.

Ким биледи, газет окуучуларыбызда жигитни атын, тукумун билгенле чыккаса да? Редакцияга хапар билдирле деп сактылабыз.

ЖАЙ СОЛУУ

Оюңла, походла, актёрла бла тубешиу

Ташлы-Таланы «Зори Кавказа» атлы спорт – солуу лагеринде бир болганда, кыйтып, ары барып турлуубуз келеди, дечудодле. Табийгатыны аруулугы, хауаны тазылыгы, анда ишлеген адамланы жарыктыклары, сабийлени, улупуны да солупарын кырай билгенлери барына да келерине жетедиле.

Махиланы Тахир.

Көп болмай, ары барып, анда халны көрүп кыйтыканыз. Бу лагерьде болмаганга билдирейки, ол Лескен райондады. Ташлы – Талага жетгинчи, онг жанына буруласа. Бек алгач кээге урунган, кертти да, кзуретин айтканыбыз. Таула да болмай, тозде орналган агач койчокке хар ары келгени кыонакчыга чакырганан суюледиле. Сабийле уа, жыл санларына көрө, хар бири кесине иш табады. Гитчеле гылуучалада учарыла, бир бирин кзууп ойнадыла, абадананы уа волейбол майланда, теннис ойнай да көрдүк.

Мында культура жашуагы жууалы Марина Жамбекова айтканга көрө, «Зори Кавказа» лагерьде спортту эс бурулады. Аны территориясы онжети гектарга жетеди, солуу кырай онлары да игиди. Анда бокс, тушууш, карате бла киреңшене дайын солуганары себеппи алгач деп энчи эл ишленгенди. Абаданла аслам заманларын спорт залда ётдоредиле.

Бек гитчелекпе да эркийдиле, алгача торло-торю оюңла, эришуле кыралдыла, ала кесирини курат ишлеуге хушерлерин көрүстөргө да боллукдула. «Большие гонки»,

Торсха чыккыганланы кыууму кыонакчыла бла.

«Восёные старты» эришууде, чабышууда гитчилектерин, кырайларын, төзмөлөрүн сынайдыла. «Сабийле бары да бир-

ла койлодле. Бирлери ийменчекледиле, бирлери, кырайларына басынып, чыгып кыладыла. Бизин борчубуз – барына да алмай алмай кырагара керекди, хар бири да кесин артык сунлмаза. Сора алгачдан эс этмей, эришунде кезиунде кызынганла да бардыла. Аланы хар бирини энчилигине көрө кырайы оюнамын», дейди Мари-та.

Сөзсюз, жай солуну кырай, инструкторланы ишлерин да белгилерге керекди. Лагерьден сабийлени биркинокл, бир нене эла сагагылык походкагы да элтедиле. Хазыны – Башына, Ханчыуарга, Хазыны сууна оюно болуу бардыла. «Тюнеме элге жетгинчи, Аллахны төрегине

ла койлодле. Бирлери ийменчекледиле, бирлери, кырайларына басынып, чыгып кыладыла. Бизин борчубуз – барына да алмай алмай кырагара керекди, хар бири да кесин артык сунлмаза. Сора алгачдан эс этмей, эришунде кезиунде кызынганла да бардыла. Аланы хар бирини энчилигине көрө кырайы оюнамын», дейди Мари-та.

Сөзсюз, жай солуну кырай, инструкторланы ишлерин да белгилерге керекди. Лагерьден сабийлени биркинокл, бир нене эла сагагылык походкагы да элтедиле. Хазыны – Башына, Ханчыуарга, Хазыны сууна оюно болуу бардыла. «Тюнеме элге жетгинчи, Аллахны төрегине

ла койлодле. Бирлери ийменчекледиле, бирлери, кырайларына басынып, чыгып кыладыла. Бизин борчубуз – барына да алмай алмай кырагара керекди, хар бири да кесин артык сунлмаза. Сора алгачдан эс этмей, эришунде кезиунде кызынганла да бардыла. Аланы хар бирини энчилигине көрө кырайы оюнамын», дейди Мари-та.

ла койлодле. Бирлери ийменчекледиле, бирлери, кырайларына басынып, чыгып кыладыла. Бизин борчубуз – барына да алмай алмай кырагара керекди, хар бири да кесин артык сунлмаза. Сора алгачдан эс этмей, эришунде кезиунде кызынганла да бардыла. Аланы хар бирини энчилигине көрө кырайы оюнамын», дейди Мари-та.

ла койлодле. Бирлери ийменчекледиле, бирлери, кырайларына басынып, чыгып кыладыла. Бизин борчубуз – барына да алмай алмай кырагара керекди, хар бири да кесин артык сунлмаза. Сора алгачдан эс этмей, эришунде кезиунде кызынганла да бардыла. Аланы хар бирини энчилигине көрө кырайы оюнамын», дейди Мари-та.

Юбилей

Герасимовну бла Фадеевни суйгон актрисалары

СССР-ни халкы артисткасы Инна Владимировна Макарова 1926 жылда 28-чи июлда тууганды.

Ол Кырал сауганы лауреатыды. Аны фильмде кыраган сыйфатары совет киноискусствону тарыхына киргендиле.

Анна Герман бла Владимир Макарова кыз тууганды, анга Инна деп атагандыла. Сабийле билгенде артистлени былай кыраган заманда ариу да, заууклу да көрөнгөн, алай тынч бла кырамаган жашауларын. Ол кезинде окуяна кзаст элгиди актриса болууга а. Школда драма кружкага жорюп, анда башлаганды биричи рольларын ойнап. Улуу Ата журт уруш башланганда жаш кыз тенгилери бла бирге, госпитальга барып, жаралы аскерчилени алпарында көңгөрле берип турганды.

Ол кезинде окуяна кзаст элгиди актриса болууга а. Школда драма кружкага жорюп, анда башлаганды биричи рольларын ойнап. Улуу Ата журт уруш башланганда жаш кыз тенгилери бла бирге, госпитальга барып, жаралы аскерчилени алпарында көңгөрле берип турганды.

К-нын заманга да кырамай, Инна ВГИК-ге барып, актрисага окуягы дейди. Аны уа Алма – Атага көнүрүп турганлары себеппи Кызаастанга тенг кызы бла бирге келеди. Белгиле актёрла Б.Бибиков, О.Пыжова эми режиссёр Г.Рощаль, жаш кызын Фадеевни белгилеп, аны курска алдыла. Окуу жыл башланган кезинде институт Москвага кыйтады да, анда бардыла дереле. Ара шарда уу алгача дагында бир кыраму студент кышууду.

К-нын заманга да кырамай, Инна ВГИК-ге барып, актрисага окуягы дейди. Аны уа Алма – Атага көнүрүп турганлары себеппи Кызаастанга тенг кызы бла бирге келеди. Белгиле актёрла Б.Бибиков, О.Пыжова эми режиссёр Г.Рощаль, жаш кызын Фадеевни белгилеп, аны курска алдыла. Окуу жыл башланган кезинде институт Москвага кыйтады да, анда бардыла дереле. Ара шарда уу алгача дагында бир кыраму студент кышууду.

Курска уа айткылык режиссёр Сергей Герасимов бла аны ой бийчиси, актриса Тамара Макарова башчылык этгендиле. Биричин семестрден сора студентледен жартысы кылады. Окууну уа жаланды очюно бошандыла. Кызлай факультурса эди ол Сергей Бондарчук, Клава Кучера, Евгений Моргунов Инна Макарованы биргесине окуягандыла.

Герасимов «Молодая гвардияны» салырга Александр Фадеевни романын окуяганды окуя келгенден. Анда баш рольланы кесин студентлени бериге дейди. Макарова ол кезинде очюно курса эди. Жаш актриса Достоевскийни «Идиотунда» Настасы Филиппованы бла Мериме Проспер-

«Карменинде» баш рольланы жетишилми ойнай эди. Алгач кыраган хар ким да аны узакгы барлыгын айтканды. Инна Герасимову бек суйгон соктагы эди, устасы аны эсигилин, темпераментин, терк реакциясын белгилегенди. Алай бла анга Люба Шевцованы ролу жетеди. Режиссёрну ол оюму бла Фадеев да ыраза болды. Жаш актрисаны «Карменде» көргөн жазуучу: «Мен Кармен былай болуу эди деп айтпаймын. Алай Макарова Люба Шевцовага келингенде уа ишкесиме», дегенди.

Герасимов, Фадеев да жангылгандыла. Бюгон анга кыраварса да, Шевцова аллай эди деп келеди кыраган. Аны очюно актриса 1949 жылда Сталин аты сауганы алганды.

«Молодая гвардияны» салган кезуилеринде танышканды Сергей Бондарчук бла Макарова. Жаш ол кезинде, урушдан кыйтып, институту очюно курсуна киргенди. Арта Инна Владимировна анга ол жылда улуу киши көнрөнгени айта эди, ол андан жаланды алты жылга тамата болганына да кырамай.

Сергей Иннаны жаратканын жашырмаганды. Ол арга эрге барырга ашыкмаганды. «Биз айырлып кылаасыз а? Бирге жаша беркей да, анга көрө этербиз. Мени паспортум окуяна жоксузу, аны орунун болжалы документин» – дей эди. Алгач 1950 жылда кыз туугандан сора элтиргенде регистрацларын. Кызылары Наталья актри-

са, режиссёр боллукду. Кыраучу аны «Соприисде», «Красное и чёрное», «Звезда пленительного счастья» деген белгиле фильмде сюркени.

Инна Владимированы көп театрла чакыргандыла. Ол а кинону кыргызга сыйлай, Киноаэропланы театр – студияларында ишлегенди. Устасы, арта да соктасын унутмай, аны «Сельский врач» деген драмасында роль бергенди. И. Хейфиц да актрисага бир нене керө баш жигитлени ишанганды.

Макарова А. Зархини «Высота» фильминде ойнагандан сора уа кыраучуну сыйкемкий бютюдндо кичуленгенди. Аны тютюн да, аракты да ичген, сөз очюно, куржуну узалмаган Катисы, арта иш кыргызга бурулуп, кесин жигит Николайга (Н. Рыбников) сыйдоренин фильмиге кыраганга бек жараткандыла.

Актрисага оюндон узакгы кетерге терк – терк тугени себеппи аны койор жашуу да окуя башлайды. Ол экспедицияда болган кезуиледе Бондарчук сансыз болмаган тиширчула Макарованы оюсондон ушактысы хапарланы жая эдиле. Эри бла айырлыгында да тиширү биричи көлөнгөнди.

Актрисаны аны очюно Ара комитетте окуяны чакырып, койкорун чымысы тилегенди. Ол а кесин айткандан таймаганды. Бондарчук бла ала ол жыл жашагандыла.

Жылдан-жылга актрисаны усталгыты эсе барганды. Инна Владимировна «Дорогой мой человек», «Девчата», «Женитьба Бальзаминона», «Женщины» деген фильмде бир бирине ушамгаган тиширүланы сыйфатарын кырап, хар торлю жанрда да ишпелгытын көргөзгөнди.

Экинчи керө актриса жашауучу профессор, Россия Академияны керти члени, Сеченов аты илми – илени институту директору Михаил Израилевич Перельман бла байлаганды. Ала бирге жашаганы отуз жылдан артык болды.

Басмагы САРАКУЛЛАНЫ Асият хазыраганды.

Объявление

Амантык

Урус району полициясыны таматасыны экинчиси Амурбек Битохову ёлаторгендиле

Тюнеме Урус району полициясыны таматасыны экинчиси, иш службаны полковникти 40-жылкы Амурбек Битохову ёлаторгендиле. Аны оюсондун Кызаарты-Малкыраны правосу саклау органдары Бириктирилген информатив арасындан билдиргенди.

Эрттеникче 8 сагат 25 минутта Нальчик-Нарткыла жолда номерлери болмаган ак ВАЗ-2107 машинадан экуюлен Битохову автомашинасын от ачкандыла. Ол алайда окуяна тийген окыладан өлгенди. Шендо алайда следственный-оператив кыуаум, эксперти, криминалисту ишпелдиле.

Республикада амалкычыланы тутар мулат бла «Вулкан-З» лун бардырылды. Болган иш бла байланы угуоний иш ачылганды.

Бизин корр.

Годичное общее собрание АМАН

19-20 августа 2011 года в г. Нальчике состоится годовое общее собрание Адыгской (Черкесской) Международной академии наук.

- Президиум АМАН утвердил список докладов по отделениям АМАН:
1. Отделение математических наук и нанно- и информационных технологий АМАН
в действительные члены АМАН: Абаза Умарбек Гасан - член-корреспондент АМАН. (Иордания)
 2. Отделение энергетики, машиностроения, механики и процессов управления АМАН
в действительные члены АМАН: Шейкханов Юрий Ахметханович - член-корреспондент АМАН, декан факультета механизации и энергообеспечения предприятий АГРСХА (Нальчик) в члены-корреспонденты АМАН: 1. Хамметов Иван Мухажевич - д.т.н., профессор, зав кафедрой теоретической и прикладной механики КБГСХА. (Нальчик)
 3. Отделение медико-биологических наук АМАН
в члены-корреспонденты АМАН: 1. Сабанчиева Жанета Хусеновна - д.м.н., профессор, зав курсом физиологической мед. факультета КГУ. (Нальчик)
 4. Отделение наук о земле АМАН
в действительные члены АМАН: 1. Галиев Георгий Александрович - член-корреспондент АМАН, ВИС Всероссийского НИИ риса (Краснодар).
 - в члены-корреспонденты АМАН: 1. Мамбетов Мураддин Мухамедович - д.с.н.ч., профессор, зав кафедрой общей зоотехнии и технологии переработки сельскохозяйственной продукции СКТГА. (Черкесск)
 5. Отделение общественных наук АМАН
в действительные члены АМАН: 1. Аметов Султан Мамаджонвич - член-корреспондент АМАН, ректор Кубанского государственного университета физической культуры, спорта и туризма. (Краснодар)
 2. Трубин Александр Иванович - д.т.н., профессор, ректор Кубанского государственного аграрного университета. (Краснодар)
 3. Белуганов Аус Абуевич - член-корреспондент АМАН, вице-президент Мирского Аграрного колледжа. (Нальчик) в члены-корреспонденты АМАН: 1. Хабиров Мурад Платович - к.и.н., руководитель аппарата конституционного суда КБР. (Нальчик)
 2. Митрофанов Арсен Навродиневич - д.и.н., начальник государственной инспекции труда в КБР. (Нальчик)
 3. Гулешков Мурат Хасанбиевич - к.и.н., декан юридического факультета КГУ. (Нальчик)
 4. Ткаченко Рамзан Аскерович - к.и.н., доцент, завкафедрой кафедры правовых дисциплин СГТА. (Черкесск)
 5. Ханцова Фатимет Шихмарова - д.т.н., педагог, и.н., декан Факультета начальных классов Адыгейского государственного университета. (Майкоп)
 6. Отделение историко-филологических наук АМАН
в действительные члены АМАН: 1. Хуако Фатимет Байбуевна - член-корреспондент АМАН, профессор кафедры коммуникации и связей с общественностью Майкопского государственного технологического университета. (Майкоп)
 2. Ионов Зураб Жарж-Миратович - член-корреспондент АМАН, директор КЧИГИ. (Черкесск)
 3. Павлов Сергей Умарович - член-корреспондент АМАН, проректор по научной работе КЧГУ. (Карачаевск)
 4. Тимжеев Хамид Тарканович - член-корреспондент АМАН, ВИС КБИГН (Нальчик)
 5. Балганова-Кандур Любовь Хазраталиевна - член-корреспондент АМАН, главный редактор журнала «Горизонт». (Иордания)
 6. Гордиенко Фёдор Аркадьевич - д.ист. наук, гл. редактор журнала «Звезда». (Санкт-Петербург)
 7. Башев (Мамиср) Мухаммед-Хайр Али - почетный член АМАН (Иордания)
 - в члены-корреспонденты АМАН: 1. Ануфриев Казбек Гумисович - д.ист.н., доцент директор Адыгейского педагогического колледжа (Майкоп)
 2. Колтлова Мария Абрамовна - журналист, писатель. (Нальчик)

Билдирлу

Командалы-штаб юйрениуле

2011 жылда 27-чи июльдан 30-суна дери республикада Юг аскер округу штабыны таматасы, аскерлени командуюшунени биричи орунбасары генерал-майор Н.Н.Переслегинни башчылыгы бла командалы-штаб юйрениуле бардырылды.

Аяны муратлары - адамланы бла транспорт кереклени жыйындарына башчылык эте билдире юйретиуде. Аны бла бирге уа аскер комиссари-

атла жер-жерли самоуправленины элде толтуруучу властыны федеральный органдары бла бирге запаса болган гражданданы аскерге чакырууга, керекли техниканы жыйындарына, аскер бөлөмө бла биригине уа энчи составы бла техниканы алууга кылай хазырлангандарын билдиуде.

Юйрениуле Север-Кавказ элде Юг федеральный округланы эки субъекти кыташкырыкты: Кабарты-Малкыр Республи-

ка бла Ставрополь край. Алгач толтуруучу властыны жер-жерли органдары бла жер-жерли самоуправленины органдары, КММР-ни аскер комиссариаты, аны муниципальный кыраулууда бөлүмлери, МВД-ны, ФСБ-ны, МЧС-ни управленилары, Кыруулу министрствону аскер бөлүмлери да кышуулукдула. Былай юйрениуле ахыр керө 2008 жылда бардырылгандыла.

УЧРЕДИТЕЛЬ-КВАРТАЛ-МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:
БЕШПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары), КЫОНАКЛАНЫ Асан (баш редактору орунбасары), АЛКАБАЛАНЫ Владимир, БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары).

ТЕЛЕФОНА:
Редактору иримыйны - 42-63-01 Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 42-76-22. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретарин - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Жамат-политика бөлөм - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бөлөм - 42-66-73. Куулула бөлөм - 42-75-82, 42-68-72. Социальный политика бөлөм - 42-66-76, 42-77-59. Жангылыкка иш спорт бөлөм - 42-77-39, 42-66-71. Писмама эм рекламла бөлөм - 42-37-94. Тылмакала бөлөм - 47-31-28. Сурат алуучула - 42-75-82, 42-66-76. Бухгалтерин - 42-30-87. Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла кызыгыт жюрютмейди. Кээл жазмагалы рецензия этпемизди эм ала артага кыйтарыпмайдыла.

Газетде басылган материалды айтылган оюмда рецензияны оюму бла келишимге боллукдула. Алай айтылган хар зат очюно, Россия Федерацияны Басмагы комитетти законду тишириледи материаланы авторлары кеслери жууалды.

Редакция авторла 400 таетти тизгемди (машилка бла жазылган 5-6 бет) кесип алмады.

Газет Басмагы эм адалды информативны эркинликкерин кирсудуу жаны бла Кызаарты-Малкыра регион ишлеккенди 1994 жылда 14-чо июльда регистрац этпемизди.

Регистрац номер –Н–0066. Индекс - 51532

Газетин басмагы КММР-ни Жаш тилени эм жаматат биргитудени ишлери жана би министрствону компьютер службага хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну тишарыкка басылганды.

Нальчик шахар, Ленин аты протекст, 33

Газетлени ишлери таллауы очюно КММР-ни почта сыякы федеральный Управленисы жууалды. Телестабил - 42-06-51, 42-19-97

Газетлени возмашыла салгы очюно КММР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууалды. Телефон: 42-69-34

Номерге графикте көрө 19 сагатка кып салындангы 20.00 сагатта кып салындангы

ГАЗЕТИН НОМЕРИН ЧЫГАРГАНЛА:
Улабыланы Мурат - дежурный редактор; Кетунчлени Зульфийа - жууалы секретары орунбасары; Зезаланы Лида (1-2-чи бетте), Акчуланы Феруза (3-4-чи бетте) - корректорла.

Тиражы 3800 экз. Заказ № 1983

360000, Нальчик шахар, Ленин аты протекст, 33
электронный почта: elbor_50@mail.ru